
Ocene in poročila

Vasilij Melik: Slovenci 1848-1918 : razprave in članki. Litera, Maribor 2002, 766 strani, ilustrirano (Documenta et studia historiae recentioris ; 15)

Zbornik razprav in člankov Vasilija Melika z naslovom Slovenci 1848-1918 je izšel na pobudo Viktorja Vrbnjaka, znanega slavista v Mariboru (sicer Prleka) in, kot sam pravi, priučenega zgodovinarja, vsekakor pa pretanjenega poznavalca predvsem štajerske politične, slovstvene in kulturne zgodovine 19. stoletja. Kakšen ugled ima Vasilij Melik in kolikšen pomen mu pripisuje stroka, je najbolj pokazal monumentalni zbornik ob njegovi osemdesetletnici v izdaji ZRC SAZU, temu se pridružuje ponatis razprav in člankov po izboru in pod uredništvom Viktorja Vrbnjaka, v načrtu pa je menda še vedno prevod Melikovih izbranih razprav v nemščino, ki naj bi izšel na Dunaju.

Vsekakor držijo besede Petra Vodopivca na zavihku knjige, o kateri poročamo, da je Vasilij Melik eden najpomembnejših in najinovativnejših raziskovalcev novejše slovenske zgodovine in da je bistveno spremenil tradicionalno podobo slovenskega 19. in 20. stoletja. Urednik Viktor Vrbnjak se je odločil, da predstavi prerez Melikovega znanstvenega ustvarjanja iz tistega področja slovenske zgodovine, kjer je Melikov prispevek v historiografsko zakladnico največji, to pa je čas od srede 19. stoletja do konca prve svetovne vojne, čeprav se je Melik nekajkrat posvetil tudi tematiki srednjeveške zgodovine in najnovejši dobi, torej 20. stoletju. Mnenja sem, da je Vrbnjakov izbor ustrezen in nam daje zelo pregledno sliko Melikovega znanstvenega dela, s tem pa tudi pomembnega dela slovenske zgodovine. Melik je znan po tem, da tudi najbolj zapleteno historično vprašanje opiše v lepem in razumljivem jeziku, na zanimiv in privlačen način, ne mara dolgoveznega pisanja in ima rad kratke, jedrnat, jasne in natančne formulacije. Te odlike so lepo vidne ob branju teh razprav, ker pa je od prvih objav vendarle minilo že več kot petdeset let, je urednik v soglasju z avtorjem jezik nekoliko posodobil.

Viktor Vrbnjak je uredniško delo opravil vestno in skrbno. Izbral je 57 Melikovih razprav, od katerih jih je šest izšlo prvič v slovenščini, razprava "Politični profil Antona Korošca" pa je zdaj sploh prvič objavljena. Večina razprav ima povzetke v nemškem jeziku, ki so napisani na novo, prevedla pa sta jih Feliks J. Bister in njegova soproga Marija. Šest razprav je brez povzetka, ker jih tudi pri prvi objavi ni bilo in ker se je avtor sam odločil, da naj jih tu sedaj ne bo. Na začetku vsake razprave je urednik napisal, kdaj in kje je bil tekst prvič objavljen. Na novo je dodano bogato slikovno gradivo, ki knjigo lepo poživljuje. Zelo skrbno sta narejeni kazali osebni in krajevni imeni, ki ju je pripravila Metka Vrbnjak. Vsi citati so pregledani in so objavljeni enotno sproti pod črto. Računalniški prepis večine razprav je opravila Katja Stergar.

Omeniti je tudi treba, da je do zamude izida knjige, ki naj bi po prvotnem načrtu izšla ob Melikovi osemdesetletnici leta 2001, prišlo zaradi težav Založbe Obzorja in je knjiga končno izšla pri založbi Litera s finančno pomočjo ZRC SAZU, Ministrstva za kulturo in Znanstvenega inštituta pri Filozofski fakulteti in z

vztrajnim prizadevanjem Andreja Brvarja. Upamo lahko le, da tako 15. zvezek nekdanj zelo ugledne zbirke *Documenta et studia historiae recentioris* ne bo tudi zadnji. Svoje uredniško delo je na začetku knjige obširno opisal Viktor Vrbnjak in na koncu dodal tudi obsežno spremno besedo, ki zelo suvereno in natančno na 24 straneh in s kar 128 opombami predstavi življenje in delo jubilaranta in pisca razprav Vasilija Melika, ob tem pa govori tudi o slovenski historiografiji zadnjih petdeset let in tu marsikateri stavek kar kliče k podrobnejši razpravi.

S to knjigo je predstavljen znaten del Melikovega znanstvenega ustvarjanja, ki je bil doslej raztresen v številnih historičnih publikacijah doma in na tujem, mnoge od njih so tudi že težko dostopne. Z nekaterimi dopolnitvami in s popravki tiskarskih napak, ki so se pojavile v prvih natisih, pa je gotovo nepogrešljiv pripomoček zlasti za vse tiste, ki jih zanima slovenska zgodovina od srede 19. stoletja, ali ki se z njo ukvarjajo. Tako skrbnega redatorskega dela pa si le še želimo.

Franc Rozman

Splošno žensko društvo: 1901-1945: od dobrih deklet do feministk. Urednici Nataša Budna Kodrič, Aleksandra Serše. Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana 2003. VIII, 575 strani, ilustrirano

Nova knjiga s skupnim naslovom *Splošno žensko društvo 1901-1945, od dobrih deklet do feministk*, je gotovo dobrodošla novost v objavah t.i. ženskih študij, ki jih po ugotovitvah nekaterih avtoric v Sloveniji kar opazno primanjkuje. To nerazumljivo pomanjkanje zanimanja za tovrstne raziskave Alenka Puhar na ovitku knjige imenitno označi kot "nedomišljena in neizdelana enakopravnost spomina" in jo kar naravnost označi za diskriminacijo spomina. Na to nas v svojem izvrstnem uvodu h knjigi z naslovom *Mesto žensk pod steklenim zvonom* opozarja tudi Marta Verginella. Zato se zelo čudim, da njenega uvoda ni navedenega v kazalu knjige. Že bežen pogled na kazalo pa nam pove, da zbornik razprav ni zgolj pripoved o razvoju Splošnega ženskega društva med leti 1901 in 1945, ampak je precej več, saj nam v trinajstih vsebinskih sklopih predstavlja poleg razvoja samega društva še, po vrsti objav v zborniku, začetke ženskega gibanja, feministke, učiteljice in profesorice, zdravnice, pravnice, žensko časopisje in novinarstvo, prve slovenske pesnice in pisateljice, glasbenice, poštna in občinske uradnice, podporne člane splošnega ženskega društva, slovensko krščansko zvezo in vlogo žensk v deklaracijskem gibanju. Po tej razvrstitvi je vsebina zbornika notranje še kar dobro strukturirana, resda pa je nekaj nelogičnosti, na katere bom v tekstu sproti opozorila. Sprašujem pa se, ali je naslov zbornika povsem ustrezen, saj sta urednici ali kdo drug z izbranim naslovom po nepotrebnem in neupravičeno zožili vsebino, ki jo prinaša sam zbornik. Sama vsebina knjige je namreč precej bolj bogata, kot nam pove naslov. Vem, da je za zbornik s takšno množico sestavkov zelo težko najti dober skupni naslov, vendar menim, da bi se morali bolj potruditi. Na koncu knjige sta objavili krajše povzetke člankov v angleškem in enega v italijanskem